

Kastelenroute

DUITS SPROOKJE

Oorlogsplannen, gearrangeerde huwelijken, muziekrecitals en echtelijke ruzies: *never a dull moment* in de geschiedenis van de kastelen in de Duitse deelstaat Baden-Württemberg. Ga mee op ontdekkingstocht langs Schlösser, Weinstubes en Biergärten.

Tekst en foto's **Linda van de Pavoorde**

Industriestad – het predicaat dat Mannheim lang droeg – dekt al lang niet meer de lading, ontdek ik al de eerste dag. In het centrum vind ik leuke winkels en restaurants met (soms verborgen) terrassen. Zoals restaurant Dachgarten, met een serre en groen dakterras, dat verstoep is op de zesde etage van warenhuis Engelhorn. Het waterrijke park rondom de Wasserturm is in de zomer een favoriete plek om af te spreken, net als de Rheinterrassen langs de oever van de Rijn. Mannheim is door Unesco uitgeroepen tot Muziekstad en heeft een levendig cultureel leven: van straatkunst tot concerten op het binnenplein van het relatief onbekende Schloss Mannheim.

90 procent van Mannheim werd tijdens de Tweede Wereldoorlog vernietigd door geallieerde vliegtuigen. Ook het kasteel ontsnapte niet aan de bombardementen. Na de oorlog werd Mannheim weer in het oorspronkelijke schaakbordpatroon opgebouwd. De straten hebben geen namen; in plaats daarvan heeft elk blok een letter en een nummer.

Barokkasteel

“Iedereen gaat naar Schloss Heidelberg, maar Mannheim wordt vergeten”, zegt een bezoeker verbaasd bij de entree van het kasteel. Ten onrechte, dat kan ik beamen als ik door de rustige gangen dwaal. Zelfs in de overdadig gedecoreerde Ridder- ►

- 1 Dwalen door de barokke zalen en kamers van Schloss Mannheim.
- 2 De markante watertoren van Mannheim.
- 3 Latte macchiato op z'n Mannheims.
- 4 Lunchen bij restaurant Rheinterrassen in Mannheim.
- 5 De entree van Schloss Mannheim.

zaal ben ik praktisch alleen. In 1720 verplaatste keurvorst Karel III Filips van de Palts zijn residentie van Heidelberg naar Mannheim en plaatste de order voor de bouw van ‘het grootste barokkasteel na Versailles’. Zijn opvolger Karel Theodoor van de Palts en van Beieren maakte het werk af. Als muziek- en cultuurliefhebber legde hij de basis voor muziekstad Mannheim: hij liet het grootste hoforkest van Europa samenstellen en trok bekende componisten zoals Mozart aan.

Verstoppen in de tuin

Zelfs een hele dag is niet genoeg om de tuinen van Schloss Schwetzingen (vlak bij Heidelberg op iets meer dan 20 minuten rijden van Mannheim) te bezichtigen. Rondom elke heg vind ik een verborgen beeld, een vijver, een tempel, een bloemenperk of een trompe-l’oeil, een optische illusie. Er is zelfs een moskee-achtig bouwwerk – helemaal hip in die tijd – en een badhuis. Het verhaal gaat dat de eerdergenoemde Karel Theodoor van de Palts en van Beieren, die Schloss Schwetzingen als zomerverblijf gebruikte, zich graag in de tuin verstopte. In het 72 hectare grote park hadden de bedienden, die door zijn vrouw eropuit werden gestuurd, de grootst mogelijke moeite om hem te vinden. En dat was nu precies zijn bedoeling.

Binnen de ommuring kun je heerlijk eten bij paleisrestaurant Theodors. Ik kies voor Theodors Schlosssalat. Geen idee wat hij ervan gevonden zou hebben; het liefst zat hij namelijk te filosoferen en debatteren in zijn badhuis, maar het smaakt goed.

Kroonjuweel

Zo’n 35 kilometer zuidelijker ligt Schloss Bruchsal, een kleine parel. Het kasteel bestaat uit 54 delen: een voorzorgsmaatregel uit vroegere tijden, zodat bij brand niet alles in vlammen zou opgaan. Het is een plezier om de statige wenteltrap vanuit het donkere benedengewelf op te lopen naar de lichte eerste verdieping, die symbool staat voor de hemel. Architect Balthasar Neumann tekende voor het ontwerp, dat ook wel het kroonjuweel van alle barokke trappen wordt genoemd.

Puzzeltocht: probeer in de rijk gedecoreerde zalen op een van de wandtapijten de vreemdsoortige olifant te vinden. In de achttiende eeuw waren mensen gek op alles wat anders en exotisch was,

- 1 Uitzicht vanaf de Philosophenweg op Heidelberg.
- 2 De tuinen van Schloss Schwetzingen.
- 3 Weinstube zum Backstein in Heidelberg.
- 4 Deel van Schloss Schwetzingen.

maar weinig mensen hadden een olifant in het echt gezien. De kunstenaar beeldde het dier daarom zo goed als hij kon af op basis van omschrijvingen. Op vijf minuten lopen van het slot kun je namelijk over je bezoek bij Gasthof Bären, een ‘Biergarten’ waar gasten heerlijk in de schaduw van parasols en bomen zitten.

Erg geliefd

Mijn eindhalte is Heidelberg. Een van de eerste dingen die ik doe, is koers zetten naar de Philosophenweg op de tegenovergelegen oever van Schloss Heidelberg, dat hoog boven de stad uittorent. Ik stap hiermee in de voetsporen van professoren van de universiteit van Heidelberg, die er al wandelend met elkaar filosofeerden. Vanuit het centrum loop ik de Karl-Theodorbrug over en zie het water van de Neckar onder me doorstromen. Over deze rivier werden vroeger boomstammen vervoerd, die ook in de Nederlandse scheepsbouwindustrie erg geliefd waren. Halverwege de klim naar boven blijf ik stilstaan om het uitzicht te bewonderen: de rivier beneden me, de historische binnenstad aan de overkant en het sprookjesachtige slot erboven. Ik tref twee studenten die van hetzelfde uitzicht genieten. De universiteit van Heidelberg is de oudste van Duitsland en er wonen zo’n 38.000 studenten in de stad. Een van de bekendste lokale specialiteiten is de Heidelberger Studentenkuß. Met deze lekkernij van nougat en chocolade legden mannelijke studenten vroeger contact met de dame op wie ze een oogje hadden. In het doosje konden ze een briefje verstoppen, vaak met een voorstel voor een heimelijke ontmoeting. De studentenkus is met zijn tijd meegegaan: stonden er vroeger alleen een mannen- en een vrouwenhoofdje op, nu is er ook een versie met twee mannen.

Zestigduizend brieven

De volgende dag klim ik aan de andere zijde van de Neckar omhoog naar Schloss Heidelberg. Een van de bekendste bewoonsters was Liselotte van ►

- ① Een zijvleugel van Schloss Schwetzingen.
- ② Interieur in rococostijl van Schloss Bruchsal.

In dit pdf-bestand is
deze pagina blanco.

de Palts, die later naar Frankrijk verhuisde en in de loop van haar leven meer dan zestigduizend brieven schreef. Over haar man Filips van Orléans, broer van de Zonnekoning en voor die tijd vrij openlijk gay, over de dienstmeisjes en over het leven aan het Franse hof. Ze geeft zeer gedetailleerde en informele beschrijvingen: nog steeds smullen historici van de brieven van de productieve Liselotte. Vanaf het kasteel heb ik, net als de jonge Liselotte honderden jaren geleden, een mooi uitzicht op Heidelberg. Ergens daar beneden ligt Kulturbrauerei Heidelberg, waar ik gisteravond een plankje met huisgemaakte specialiteiten at. Beneden wacht ook mijn auto. Die brengt me terug naar Nederland, want mijn trip houdt na Heidelberg op. Maar had ik langer de tijd, dan zette ik zeker koers richting het oosten. Na Heidelberg kun je verder reizen over de Burgenstraße. Langs deze 1200 kilometer lange route over nationale en provinciale wegen liggen zeker veertig kastelen en burchten. Schloss Mannheim is het eerste, de Praagse Burcht het laatste. Misschien voor een volgende keer... ■

PRAKTISCH

- Mannheim ligt op een kleine vijf uur (465 kilometer) rijden van Utrecht. Ook met de trein doe je er bijna vijf uur over.
- Meer informatie over de bezochte en andere kastelen in Baden-Württemberg vind je op www.schloesser-und-gaerten.de.
- Meer informatie over de bezochte plaatsen vind je op www.visit-mannheim.de, www.heidelberg-marketing.de, www.visit-schwetzingen.de en www.tourism-bw.com.